

Beskæftigelse og handicap: strategier for tilbagevenden til arbejdet

Informationsblad

»Rådet for Den Europæiske Union ... opfordrer alle medlemsstater og Kommissionen til at fortsætte bestræbelserne på at fjerne hindringerne for de handicappedes integration og deltagelse på arbejdsmarkedet ...«

Rådets resolution af 15. juli 2003 om fremme af handicappedes beskæftigelse.

Hvad er sammenhængen?

Der er forskellige grunde til arbejdsløshed og udstødelse fra arbejdspladsen, men de seneste år er kronisk sygdom og handicap blevet opfattet som en af de vigtigste årsager. En række tendenser og sociale ændringer, ikke mindst den aldrende europæiske arbejdsstyrke, har i stigende grad gjort, at opmærksomheden rettes mod foranstaltninger for at fastholde mennesker med kroniske sygdomme og handicap i arbejdslivet.

Hvorfor mennesker med kroniske sygdomme udstødes fra arbejdspladsen er et komplekst spørgsmål, som der ikke helt er klarhed over. Alligevel er antallet af mennesker, der modtager invaliditetsydelse eller må forlade arbejdslivet permanent af helbredsmæssige årsager i mange medlemsstater højere end antallet af mennesker, der er uden beskæftigelse af andre årsager.

De fleste mennesker, der må forlade arbejdet på grund af sygdom eller handicap, er ramt af problemet i løbet af deres arbejdsliv. På trods af stigende bekymring på EU-plan og på nationalt plan i mange lande er der stadig begrænset viden om, hvilke foranstaltninger der kan træffes, og effektiviteten af disse, for at fremme fastholdelsen af mennesker med kroniske sygdomme eller handicappede på arbejdsmarkedet.

Hvorfor denne undersøgelse?

Arbejdspladsen anses som et af de vigtigste steder for fremme af social integration. Adgang til beskæftigelse forbindes med højere indkomstniveau, større uafhængighed, bedre sundhed og velbefindende og sociale kontakter. Kronisk sygdom eller handicap kan ændre beskæftigelsesmuligheder, og dette kan føre til en spiral af stigende omkostninger for den enkelte og dennes familie, arbejdspladsen og samfundet som helhed.

Hovedformålet med instituttets rapport om beskæftigelse og handicap er at udfylde videnkløften og fremme debatten blandt de vigtigste interesserede parter om dette vigtige spørgsmål. Rapporten beskriver initiativer i syv medlemsstater til fremme af beskæftigelse af mennesker med kroniske sygdomme. I rapporten foreslås en ny model til forståelse af problemets art, og denne sigter mod at fremme en mere aktuell og relevant indsats.

Undersøgelsen analyserer nuværende strategi- og lovgivningsinitiativer på området og fastsætter god praksis på virksomhedsplan. I rapporten fokuseres der på, hvilke konsekvenser af de politiske foranstaltninger dette vil medføre i fordelingen af omkostninger og udbytte for de enkelte vigtigste interesserede. Endelig fremsættes der henstillinger til særlige foranstaltninger, der kunne træffes for at fremme den sociale integration gennem ansættelse af mennesker med kroniske sygdomme eller handicap.

Hvad er resultaterne?

Problemets karakter:

- Antallet af personer, der ansøger om langvarige invaliditetsydelse, er stigende i mange lande og overstiger 10 % af arbejdsstyrken i visse medlemsstater.
- Det er bevist, at sygdom spiller en vigtig rolle i forbindelse med de høje tal for førtidspensionering.
- Arten af de sygdomme, der giver anledning til førtidspensionering og flere ansøgninger om invaliditetsydelse, er i færd med at ændre sig: stressbetingede og psykiske problemer sammenlignes nu i stigende grad med arbejdsbetingede ulykker og skader.
- De fleste mennesker med helbredsproblemer, der forhindrer dem i at arbejde, er blevet ramt af problemet i arbejdsperioden — og ikke af arbejdsbetingede årsager, og derfor er planerne for tilbagevenden til arbejdet ofte utilstrækkelige.

Udstødsprocessen:

- Udstødelsen fra arbejdspladsen begynder, når sygdommen begynder at påvirke en arbejdstagers evne til at arbejde. På dette tidspunkt er det afgørende, at der gøres en passende indsats i rette tid.
- Træffes de rette foranstaltninger ikke, kan dette resultere i en forlænget sygeorlovperiode. Ældre arbejdstagere, arbejdstagere med kroniske sygdomme og især kvinder bliver uden for arbejdsmarkedet som følge af langvarigt fravær.
- Det er almindeligt anerkendt, at 80 % af dem, der er fraværende 6 uger eller mere, behøver hjælp for at vende tilbage til arbejdet.
- Sandsynligheden for at vende tilbage til arbejdet er mindre end 50 % for dem, der er fraværende mellem 3 og 6 måneder, og blot 20 % for dem, der er fraværende mere end 12 måneder.
- Arbejdspladsfaktorer, f.eks. manglende kontakt med arbejdspladsen under fraværet, manglende procedurer for håndtering af handicap samt virksomhedskultur, kan alle bidrage til sandsynligheden for, at en person ikke vender tilbage til arbejdet.
- Genintegreringen i arbejdslivet inddrager normalt flere parter, nemlig arbejdstager, familie, arbejdsgiver, læge, arbejdsmiljø- og personaleansvarlige. Deres roller og støttesystemer er afgørende for at hjælpe arbejdstageren tilbage til arbejdet.

Publikationskontoret

Publications.eu.int

Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene
Wyattville Road, Dublin 18, Irland
Tlf. (353-1) 204 21 00 E-post: postmaster@eurofound.eu.int
Internet: www.eurofound.eu.int

Evalueringsinitiativ

For at kunne identificere huller i de nuværende bestemmelser og præcisere behovet for rationalisering, integration eller ændringer har man gennem instituttets projekt udviklet et evalueringsværktøj. Værktøjet fokuserer på forskellige aspekter vedrørende håndteringen af kroniske sygdomme og handicap i arbejdslivet, f.eks.:

- behovet for ændringer i socialsikringssystemerne
- vigtigheden af, hvem der finansierer langvarige handicap
- ansvaret hos de forskellige parter, der medvirker til at sikre tilbagevenden til arbejdet
- systemernes udviklede karakter og problemer med hensyn til koordineringen mellem de relevante agenturer
- behovet for at forbedre adgang til tjenester og fordele.

Hvad nu?

Henstillingerne i rapporten er rettet mod tre hovedaktører: politiske beslutningstagere, tjenesteydere og virksomheder. De politiske beslutningstagere opfordres til at antage en mere proaktiv og integreret indfaldsvinkel, at strømline systemerne og lette adgang til fordele og tjenester for brugerne. Der bør være en udtalt forventning om tilbagevenden til arbejdet. Der bør træffes foranstaltninger til at specificere ansvaret og til at styrke forbindelserne mellem arbejdspladsen, arbejdstagerne og tjenesteyderne. Dataindsamlingen bør forbedres.

Tjenesteyderne bør antage en mere koordineret indfaldsvinkel og styrke forbindelsen til arbejdspladserne. De bør indføre en mere proaktiv indfaldsvinkel for at håndtere handicap end de nuværende interventionsmodeller, hvilket vil stille krav om højere faglig kompetence.

Virksomhederne er dem, der bedst kan gribe tidligt ind og foretage de nødvendige ændringer af arbejdspladser, maskiner og arbejdsmetoder for at lette arbejdstagerens tilbagevenden til arbejdet. De bør aktivt indføre politik og praksis for håndtering af handicap.

Teksten i sin helhed

http://www.eurofound.eu.int/living/illness_disability.htm

Yderligere oplysninger

Teresa Renehan på ter@eurofund.eu.int

Instituttets arbejde med beslægtede spørgsmål:

Illness, disability and social inclusion (rapport)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0335.htm>

Illness and employment: retaining the link to work (konferencerapport)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0474.htm>

Access to employment for vulnerable groups (Foundation paper)

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF2044.htm>

Integrated approaches to active welfare and employment policies

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF0204.htm>

Fremme af sundere arbejdspladser i Europa

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF09724.htm>

New approaches to improve the health of a changing workforce

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9942.htm>

Beskæftigelse af mennesker med handicap i små og store virksomheder

<http://www.eurofound.eu.int/publications/EF9810.htm>

Livskvalitet i Europa

http://www.eurofound.eu.int/living/qual_life/index.htm